

کۆباسه‌کانی میحراب

﴿40﴾

په‌یقین له‌مه‌ر

ژیننامه‌ی پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وا ﷺ

تیببینی /

ئهم په‌یقینه له مانگی ره‌بیع الاولی ١٤٢٢ له‌گه‌ل به‌پیز
مامۆستا شه‌مال موفتی دا له‌لایه‌ن ئاماده‌کاره‌وه ساز
کراوه.

* * *

+ سه‌ره‌تا به‌خیره‌اتن له‌جه‌نابی مامۆستا شه‌مال ئه‌که‌ین .

كۆباسەكانى مىحراب

— سەلامەتىن، سوپاس.

+ پىرسىيىرى يەكەممان لەخىزمەت بەرپىزتاندا ئەو يە ئايانەركى پىغەمبەرى گەورە حەزرىتى محمد (صلى الله عليه وسلم) لەژيانداچى بو...؟

— بسم الله الرحمن الرحيم... الحمد لله والصلوة والسلام على رسول الله وعلى اله وصحبه ومن والاه..

پىشەكى مــــن زۆر زۆر لــــه وه بچوكــــترم كه باســــى پىغەمبەرىكەم. (عليه الصلاة والسلام)، بەلام ئەو يە كە دەيزانم ئەو يە ئەركى سەرەكى رسول الله. ئەو بو... ئەو پەيامەرى كە بۆى ھاتووە ئەو ئەمانەتەكە لەخواوە بۆى ھاتووە بىگەيەننەتە خەلكى (التبليغ عن الله..)

+ ئەكرىت روون كەردنەوى لەسەرىفەر موون.. چۆن؟

— بەئى خواى گەورە ئەفەرموئىت (ھوالژى بەپ فى الاميين رسولا منهم يتلوا عليهم آياتھ ويزكيهم، ويعلمهم الكتاب والحكمه وان كانوا من قبل لى جلال ميين).⁽¹⁾

ئەمە يەكەكە لەئەركەكانى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)، كە روون كەردنەوى پەيامەكەى خوايە، ئەو ئەركى يەكەم، پاشان، ويزكيهم واتە: پەرورەدى ئيمانداران بكات.. بەوشىوھەيەكە خوايەى خوشە. دل و دەروونيان وەرەشتيان، ئاكارىيان جوان بكات وەرەشتيان، ويزكيهم الكتاب، شەرىعەتيان فېركات، والحكمه، ئىنجا حكىمەت و داناييان فېركات، كە ھۆكارىكى زۆر زۆر پىويستە بۆ ژيان..

ئەركىكى تر: (ويجع عنهم أصرهم والغلل التي كانت عليهم)⁽²⁾ ئەم پەرورەدىيە چەند كۆسپىك رېگىرەتى وەكو: ئەو رەكەبەرى (عنادى) و قەسوەتەى كە لەدلى ئەوخەلكەدايە، بەھۆى ھۆزگەرى يەو، بىت، بەھۆى ئەو ژىنگەسەختەوھىيەت ئىنجا ئەو قەسوەتە لەھەستا بىت يان، لەمىشكدا... ھتد، ئەمانەتەبىت

(1) الجمعة / ۲.

(2) الأعراف / ۱۵۷.

كۆباسه كانى مىحراب

هەمووى لابرېن، رۇژانىك ھەبوو زىندە بەچالى كچيان ئەكرد، ئەم ھەموو ديار دە كۆمە لايە تيانەو، بۆچونى تەسك و ئاسۆى تەسك، لەبىر كەردنە و دە بە شىوھى تاك و كۆمەل ئەمە ھەمووى (اغلل و اصر) بوولە سەر ئەو خەلكە و قورسايى يەك بوو كەلەكە كرابوو لەچەندىن لاوھ ئەركى رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ئەو ھەبوو كە لايىبات .. والله أعلم ..

+ پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) چۆن توانى ھەلسىت بەم كارەگرنگانە؟

- خواى گەورە لەناو مرقايە تيدا دللى ئەوى بەچاك تروپاك ترو پىك و پيىك ترزانى كە شايستەى ئەو پەيامەبىت واتە (اگھرمەن فى الراج) (عليه الصلاه والسلام) كە شايستەى ئەو پەيامەبىت، واتە: يارمەتى يەكى خوايى لەگەلدا بوو، خواى گەورە ئەفەرموئى: (وانك لعلى خلق عقيم)^(۳)، بەراستى رەوشتت بەرز و جوانە .. ھەموو رەوشتەكانت بەرزو گرنگان، خواى متعال ئەفەرموئى: (گرنگان) وە رسول الله ئەفەرموئى: اذبنى ربي فأحسن تأديبي^(۴) جا زاتىك خوا ستايشى بكاو خوا پشتگېرى بكات، (والله يعصمك من الناس)^(۵) بىگومان ئەتوانىت ھەلسىت بەو كارانە.

+ ئەكرىت بەرپىزتان چەند نموونە يەك پيش چا و بخەن لەچەن بواريكى جياوازى ژيانى پيغەمبەرى خوادا.

- پيغەمبەرى خوا (عليه الصلاه والسلام) ھىچ خەيرىك نەما باسى نەكات و ئەمرى پىنەكات، خوى جى بەجى نەكات، ھىچ رەوشتىكى ناشيرىن نەماكەنەھى لى نەكات، لەو رەوشتانەھى كە (رسول الله) صلى الله عليه وسلم

٢٤ / القلم / ٤ .

(٤) ھەرچەندە فەرموودە يەكى نۆز بلاوو ديارى بەلام ئىمە تەنھا لەم سەرچاوە يەدا دۆزىمانەو (أبجد العلوم) الجزء ٢ / ص ٣٨٧ / صديق بن حسن القنوجى / ١٩٨٧ / المحقق: عبد الجبار رزكار.

٦٧ / المائدة / ٦٧ .

کۆباسه‌کانی میحراب

ئەمەری کردووێه که ئومەتە‌که‌ی جی‌به‌جی‌ی بکات، هه‌موو جوۆره ره‌وشت و ئاکاریکی جوان بووه، وه‌کاتیکیش که جی‌به‌جی‌ی کردووێه له‌ئاستی لوتکه‌دا جی‌به‌جی‌ی کردووێه بۆ نمونە: له‌ئازایه‌تیدا هاوه‌لانی ئەگێرنه‌وه (کنا إژا حمی الوگیس نحتمی برسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم له‌کاتی گه‌رمه‌ی شه‌پدا ئەچووینه‌ پش‌ت پیغه‌مبه‌ره‌وه ((صلی‌الله‌علیه‌وسلم)) چونکه‌ ئه‌وه له‌پیشی‌پیش‌ه‌وه‌بووه وه‌میشه‌ ئه‌ویه‌ره‌و پرووی دوژمن بووه‌ته‌وه، ئەوه‌نمونه‌یه‌که بۆ ئازایه‌تی (رسول الله) صلی‌الله‌علیه‌وسلم.

+ ئە‌ی سه‌بارەت به‌دلفراوانی ولیبوردنی پیغه‌مبه‌ر.

- به‌ئێ‌ پیغه‌مبه‌ری‌خوا ((علیه‌الصلاه والسلام)) له‌چه‌ندین فه‌رمووده‌دا هانی موسلمانان ئە‌دات که‌لیبوردن، خۆ‌پیش هه‌موویان لیبورده‌بووه، کاتی سیانزه‌دانه‌سال ئە‌شکه‌نجه‌ونا‌په‌چه‌تی وم‌لانی له‌گه‌ل ئە‌هلی مه‌که‌که تاوایان لی‌کردووێه جگه‌له‌و ناونا‌تۆره‌ ناشیرینانه‌که‌ راوی بنین وه‌ عه‌زیه‌تی بدن وه‌عه‌زیه‌تی هاوه‌لانی بدن وایان لی‌که‌ن ئە‌و نیشتمان به‌جی‌به‌یئن کاتیکیش که‌ فه‌تی مه‌که‌کی کرد ((صلی‌الله‌علیه‌وسلم)) چی‌به‌خه‌لکه‌که‌وت (إثموا فأنتم الکلقاوی)^(١) هه‌موویانی عه‌فوکرد.

+ پیغه‌مبه‌ر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) وه‌ک سه‌رکرده‌یه‌ک چۆن بووه؟

- سه‌رکرده‌ی دنیا‌یی شتی‌که‌سه‌رکرده‌یه‌ک که له‌هه‌مان کاتدا پیغه‌مبه‌ری‌بت شتی‌کی‌تره، ئە‌م پیغه‌مبه‌ره ((علیه‌الصلاه والسلام)) له‌کاتی فه‌تی مه‌که‌که‌دا ئیتر کاتی سه‌رکه‌وتنه‌ سه‌رکه‌وتنی‌کی سیاسی سه‌رکه‌وتنی‌کی ئابوری‌یه، سه‌رکه‌وتنی‌کی سه‌ربازی‌یه له‌وکاته‌دا ئیتر کاتی سه‌رکه‌وتنه‌وه‌و غروره‌وکاتی فه‌خرو شانا‌زیه‌که‌ئه‌و سه‌رکرده‌یه ئیتر وتار بخوینێته‌وه‌ئیمه‌وامان کردو وامن کرد (رسول الله) صلی‌الله‌علیه‌وسلم سه‌ری‌ل‌دانه‌واندبوو پش‌ی موباره‌کی به‌پش‌تی حوشتره‌که‌ی ئە‌که‌وت ئاومل که‌چ بوو بۆ‌خوای گه‌وره له‌وکاتی سه‌رکه‌وتنه‌دا پاشان که‌وه‌فاتی فه‌رموو

(١) نیل الاوطار / الجزء ٨ / ص ١٤٨.

كۆباسەكانى مىحراب

ئەوھى بەجى ھىشت نەئەگەيشتە چەندپەنجايىيەك. وە بيمەى كۆمەلەيەتى دا بەمىللەتەكەى ((انا ولى ومن لا ولى لہ)) ئىتر ئەوكەسەى كەباوكى نىيە ئەفەرموى، من باوكى ئەووم، ئەوكەسەى كەكەسى نىيە من كەسى ئەووم، ئەگەر قەرزدارە من قەرزى بۇئەدەمەو، ئەگەر ئىشى نىيە من ئىشى بۇئەدۆزمەو، ئەگەر پەناى نىيە من ئەبمەپەناى ئەو، ئەمەيە سەركردە ۰۰ ((عليه الصلاه والسلام)) تەركىزى ئەخستەسەر خۇشەويستى سەراھوكارى سەربرايەتى ((عليه الصلاه والسلام)) لەھەمووكەسىكى ئەپرسىيەو، پىرەئنىك ھەبوو مژگەوتى پاك ئەكردەو ماوئەك ديارنەما ئەحوالى پىرسى، ووتيان: يارسول اللہ وەفاتى كرد، فەرموى: بۇيىتان نىيە ووتوم، تەش رىفى موبارەكى بردەسە رگۆرەكەى ولەوى دوعاى خىرى بۆكرد، كە رەتەيكيان ئەحوالى دوكاندارىكى پىرسى عەرزىان كرد يارسول اللہ وەفاتى فەرمو، بەھەمان شىوہ فەرموى: بۇچى پىتان نەووتوم، بەلاى ھاوہلانىشەو زۆر گىرنگ نەبوولەلايان كابرايەكى سادە بوو ئەھلى صفەنەبوو بلىيى بىست وچوارسەعات لەمژگەوتدابی، ياخود ئەھلى زانست و زانىارى بىت بەلكو دوكاندارىك ولەفەرزەكاندا دەھات بۇ مژگەوت و بەگىگان نەزانى كە لەكاتى پىغەمبەر بگىرن بۆمەسەلەيەكى ئاوا، ديسان چوہ سەر گۆرەكەى ووبە ھاوہلەكانى فەرمو: ((انەكان يحب اللہ ورسولہ)) زۆر گەورەيە لەلاى خوائەم پىاوە، خاوەنى خۇشەويستى خواو پىغەمبەر بوو ئەمەزۆرگەورەيە ئەوھواى لى كردكەرسول اللہ ھەمىشە ئەحوالى پىرسى.

+ يەكى لەوسىفەتانەى پىغەمبەر ((صلی اللہ علیہ وسلم)) كەتائىستاش باس ئەكرى ئەوہيە كەلەپووى خىزانى و كۆمەلەيەتىيەو وەك باوكىك نمونەى: باوكىكى گەورەوچاك بوو لەو بارەيەو چى ئەفەرمون..

- ئەگىرنەوہ كاتىك كەفاگمەى كچى (سەلامى خواى لىبىت) تەشرفى ھىناوہ بۆمالى باوكى (پىغەمبەرى خوا) صلی اللہ علیہ وسلم پىغەمبەرلەبەرى ھەستاوہباوہشى پىاكدووبەخىراھاتنى كردوولەلاى خۇيەو دایناوہ،

كۆباسەكانى مىحراب

ئەوئەگەر سەير بىكەين چۆن فاگمەھى دابەشوو بۆئەوھى ھەموو باوكىك دەرس وەرگىرئىت بزانى چۆن كچەكەى ئەگەيەنئىتە مالى مىردى خوى، چونكە زۆر گىرنگە ئەو ئىستا مەجالى ئەوھنى يە باسى بىكەين.

كەبەپراستى نمونەيەكى زۆر زۆر گەورەبوو، پىشەوابوو، (لقدكان لكم فى رسول الله اسوه حسنه)^(۷)

واتە: لە گوفتارەكانى و كردارەكانى و حالى داو لەژيانى خىزانىداو لەژيانى كۆمەلايەتدا پىغەمبەرى خوا پىشەوايە.. تارۆژى قىامت (صلى الله عليه وسلم).
+ ھەك بەخىوكەرىك پىغەمبەرى خوا ((صلى الله عليه وسلم)) چۆن دەبينىت؟
- ئافرەتئىك ھاتە خزمەت پىغەمبەرى ((صلى الله عليه وسلم)) منائىكى دەسالى ھى لەگەلدا بوو وتى ھەزئەكەم يار سول الله ئەم منالە لەمالى تۇدا، پەرورە دەبىت ولەرەوشىتى تۆورگىرئى و ھەزەمە تىشىت بىكات، ناوى (ئەنەسى كورپى مالىك) بوو، پىغەمبەرى خوا قىبولى كرد. بە دەسالى (ئەنەس) چوو ھە مالى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) (۱۰) سال لەوى ما يەو ھە تا تەمەنى بوو بە (۲۰) سال، پىغەمبەرى خوا لە خۆشەويستى دا بە (ئونەيس) بانگى دەكرد كە ئەو ھەرووي دەروونى ھەزۆر گىرنگە بۆ بەرامبەر ھەز بەچ ناويك ئەكا تۆبە و ناو ھە يابە و نازناو ھە بانگى كەى ئەو ھە ھەمەت و خۆشەويستى و سۆز ئەكە و ئىتە ئىوان ھەردوولا..

رۆژئىكيان چەند پەنجايىيەكى دا يەو ھەرمووى: ئابرو پەنبرم بۆبكرە. (ئونەيس) رۆى ھەرنەھاتەو، لەبەر ئەوھى ئەمە ئەمانە تىكىشە لەلاى پىغەمبەرى خوا (عليه الصلاه والسلام) چوو بۆ سۇراغى، كاتى ئەبىنى لەسەرى كۆلانەكە لەگەل مندالاندا يارى دەكات.

پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ھەرمووى: (انىس يا انيس اين ال قگ) كوانى پەنبرەكە؟ ئەويش لە شەرماندا ھەلامى نەدا يەو.. رسول الله

کۆباسهکانی میحراب

تی گه‌یشت.. بۆیه فهرمووی: (أجیعت الدراهم)؟ واته: په‌نجایه‌کانت وونکرد؟
انیس ووتی: نعم یارسول الله... به‌ئێ پیغه‌مبه‌ری خوا وونم کردن.
ده‌وره ئیستا ئهم نمونه‌یه‌به‌سه‌ر خۆماندا جی‌به‌جی بکه‌ین، پارهبده
به‌کوره‌که‌ت و وونی بکات ووه‌ختی بچیت به‌دوایدا ته‌ماشای بکه‌ی یاری‌ده‌کا،
هه‌ریه‌شه‌ق و زلله نایه‌ینیته‌وه مائی؟ پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)
چی‌فهرمو؟ مامۆستای مرۆقاییه‌تی.. فهرمووی (یا‌تی‌الله بخیر منها).. خوا
أنشا‌والله له‌وه‌باشترمان پی‌ئهدات.. (اکمل لعبک و ألحقنی بالبیث) یاریه‌که‌ت
ته‌واویکه‌پاشان وه‌روه مائی.. توخوا ئه‌مه‌به‌کی‌ئه‌کری؟! به‌وسه‌رکرده‌یه
نه‌بی، به‌و مامۆستاگه‌وره‌یه‌نه‌بیئت (علیه‌الصلاه‌والسلام).

+ پیغه‌مبه‌رصلی‌الله‌علیه‌وسلم وه‌ک به‌رگری‌که‌ریک له‌سته‌م لی‌کراو‌چۆن
ئهبینن؟

- له‌وه‌رموودانه‌ی که‌ داکۆکی ده‌که‌ن له‌سه‌ر دادپه‌روه‌ری و به‌رگری کردن له
سته‌م لی‌کراو دژایه‌تی کردنی سته‌مکاران، خۆی پێش هه‌موو که‌سیک
صلی‌الله‌علیه‌وسلم هه‌ستا‌وه‌به‌و ئه‌رکانه، کاتیک که‌له‌مه‌که‌ه‌بوو، رۆژیک
پیاویک خۆی‌ئه‌کات به‌شاری‌مه‌که‌دا ئه‌چیته‌نا‌وبه‌یته‌وه، کۆمه‌لیک له‌ بی
باوه‌ران له‌وی دانیش‌تیبوون ئه‌لی: من غه‌ریبه‌یه‌کم کابرایه‌ک
ناوی (عه‌مری‌کوری‌ه‌شام) ه‌ کۆمه‌لیک حوشتری لی‌کریوم پاره‌که‌م ناداتی
وه‌ئیه‌ هه‌ولیکم بۆبده‌ن.. ووتیان: ئه‌وه‌سه‌رکرده‌مانه‌ هه‌ولیک چیت بۆیه‌ین؟!
به‌لام بۆ نوکته‌وپا‌بواردن مائی پیغه‌مبه‌ریان پيشاندا، بۆ ئه‌وه‌ی ناگره‌که
خۆشکه‌ن ووتیان ئه‌و پیاوه‌ براده‌ریه‌تی بچۆ به‌ولیک، ئه‌و حه‌قه‌که‌ت
بۆئه‌سه‌نی. ئه‌مانیش له‌دووره‌وه ته‌ماشای ئه‌که‌ن بزانه‌ن ئه‌م شانۆیه‌ به‌ره‌و
کوی‌ئه‌پوات، کابرای غه‌ریبیش له‌ده‌رگای مائی
پیغه‌مبه‌ری دا‌وصلی‌الله‌علیه‌وسلم‌مقاپی لی‌کرده‌وه ووتی: من غه‌ریبم،
بی‌که‌سم، پیاویکی ئه‌م شاره‌ ناوی (عه‌مری‌کوری‌ه‌شام) ه‌ له‌وده‌شته‌ کۆمه‌لی
حوشتری لی‌کریوم، ئیستا هاتوم پاره‌که‌م ناداتی و ئینکاری و نکولی ئه‌کا..

كۆباسەكانى مىحراب

پىنغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) يەكسەرلەگە ئىدا ئەپوات، بەرگىرى لەو ستەم لىكراو غەرىبەبى كەسە ئەكات، لەدەرگای مالى (عمرو) ئەدات دەرگاگەى ئىكردەوہ يەكسەر پىئىوت: بۇ حەقى ئەم پىاوہ ئەخۆى؟ خىراپارەكەى بدەرى.

يەكسەر (عمرو) چووہ ژورى پارەكەى بۆھىناو حەقەكەى دايسى، كابر اش دووعاى خىرى كرد بۆ رسول الله ووتى بەراستى كەئەو خەلكە ووتيان ئەوپىاوہ حەقەكەت بۆئەسىنى (اشھد بالله) وابوو، دووعاى خىرى بۆپىنغەمبەر كرد وپۆى.

دوايش بى باوہران بە ئەبوجەھلىان ووت واتە: (عمرو):

ئەرى ئەوہچى بوو بووى بە فروج بەرانبەر بەمحمد؟ ووتى: نازانم دووشت لەسەرشانى بوون ھەرتوقىم، نازانم لەسەرى حوشترئەچوون! لەمار ئەچوون!! بۆئەوہى ئەوشەپەم لىدوركە وئتەوہ خىراپارە كەم دابەكابرا ئەمەنموونەيەكە، نموونەيەكى راستەكە پىنغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) بەرگىرى لە ستەم لىكراو كردوہ.

+ خواى گەورەجل و جلالە چوون وەصفى ئەم پىنغەمبەرە نازىزەئەكات (صلى الله عليه وسلم) ...؟

- وەكو لەسەرەتادا ووتمان ئايەتئىك ھەيە (وانك لعلی خلق عقيم) ^(۸) ئاوہا وەصفى ئەكات كە خاوەنى رەوش _____ تە بەرزەكانەوہ لەئايەتئىكى ترىشدا بەشيوہيەكى تر وەصفى ئەكات (لقد جاوكم رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم بالمؤمنين رؤوف رحيم) ^(۹).

(۸) القلم / ۴ .

(۹) التوبة / ۱۲۸ .

كۆباسەكانى مىجراب

ئەم بېرگە يە با تېشكىكى بخەينە سەر. (عزيز عليه ما عنتم)... (عزيز) يە عنى:
قورسە لە لاي (يقيلى عليه معاناتكم).. ئە و ناپەرەحتى يە ي كە ئيماندار پيايدا
ئە پروات، زۆر قورسە لە لاي پېغەمبەرى خوا، بۆيە لە (حديپ) يكدافە رمويه تى:
(مايشاك المسلم من شوكة فمادونها إلا وجدت ألمها فى قلبى) أو كما قال..
واته: دېر كېك بچى بە لە شى يە كېكتاندا يان لە و دېر كەيش كە متر هەست
بە ئازارە كە ي ئە كەم. خوائە فە رموى (عزيز عليه ما عنتم) زۆر قورسە لە لاي
محمد (صلى الله عليه وسلم) بېينى ئوممە تە كە ي لە كېشە دا يە يان
لە نارەحتە تى دا يە، وە زۆر زۆر قورسە لە لاي ئە گەر يە كېك لە ئوممە تە كە ي پروات
بە رە و دۆزە خ.

(حريص عليكم) هەميشە خە مخورتانە، خەم خۆرى دنيا و قىامەتت نە (بالمؤمنين
روؤف رحيم) هەميشە بە رە حم و بە زىي يە بە ئيمانداران، هەميشە هە و لى دا وە
كە مافى پېرنە خورى، مافى كەم دەم و دووە كان نە خورى. لە وە سىيە تە كانيا وە ك
(حجبه الوداع) كە گە و رە ترين سەر چا وە يە زۆر جەختى لە سەر ئە مانە
كرد و وتە وە، لە ئاخر سائە كانى ژيانيدا ئە فە رموى:
(استوصوا بالنساء وما ملكت أيمانكم)^(۱) ئە وانە ي كە لە ژېر دەستتاندان
ئاگاتان لىيان بىت، كاتى كە خوائە گە و رە بە رزى ئە كاتە وە بؤ (معراج)
بؤ مقابە لە خوائە نىوان پە ر دە يە كدا، خوائە گە و رە ناشتى
خوى دە بارىنى بە سە ر يا (السلام عليك ايها النبي و رحمة الله وبركاته).
لە و كاتە دا ئىمە ي بېر نا چى ئە ك هەر ئوممە تە كە ي بە لكو هە موو ئيماندارانى
پېشيانان وە ي داها تووشى بېر نى چا چى (السلام
علينا) ئە و سە لام و ناشتى و پە ر حە مە ت و بە رە كە تە ي خوائە ئە ي نىرم بؤ ئوممە تە كە م.
(وعلى عباد الله الصالحين) بؤ هە موو صالحين، بؤ هە موو خواناسىكى

(۱) به مەتنى جياواز هە يە لە (الجامع الكبير) روي أحمد وأبو داود باسناد
صحيح عن أبي ذر، وروي الشيخان عن أنس كتاب (كشف الخفا) الجزء ۱ /
ص ۷۱.

كۆباسەكانى مىحراب

يەكتاپەرسىت كەپپىش ئوممەتى ئىسلامى ئىمە ھاتون و شوين
پىغەمبەرى خويان كەوتون، سەلامەكە بەئەوانىش ئەگا بۆھە موومە لائىكە تىك
بۆھە مووخواناسىك لە (مرؤف و پەرى و فرىشتە) كاتىكش كە خوائ گەورە
زىندووى ئەكاتەو، يەكەم وشە كە پىغەمبەرى خوا ئەيفەرموى: (كىف حال
أمتى يا جبريل)؟ واتە: جبريل حالى ئوممەتم چۆنە؟ بزانە چەند
بەپەرۆشەكە خوائفەرموىت (بالمؤمنين رؤف الرحيم) ئەمە ئاوا
بەئاسانى نەوتراو، بەلكو لەئىانیداو لەساتى سەرەمەرگىداو لە زىندو
بوونەو وەو حەشـرىدا (عليه الصلاة والسلام) ھەمىشە خەرىكى
رەحمەت و ھەمىشە بەپەرۆشە بۆ ئوممەتەكەى، كاتىكش كە ئەگاتە ئاستى
قيامەت و مىزان و صراگ لە وئىشدا ھاوارى خوائەكا (أمتى، أمتى)^(۱۱) بە ھەزارەھا
دروودو سلاو بۆ سەر گىيانى پىرۆزى.

+ ھەلوئىستى پىغەمبەرى صلى الله عليه وسلم لەبارەى ئافرەتەنەو چۆن بوو؟
- فەرموويەتى: (عليه الصلاة والسلام) (أستوصوا بالنساء وخيرا)^(۱۲)
ئەوگۆرپانكارىەى كە پىغەمبەرى خوا كەردى لە مرؤفدا ھەموو
ئاسـتىكى گرتەو ئەو ئافرەتەى كە زىندەبە چال ئـكەرا،
ئەو ئافرەتەى كاتى كە مېردى دەمردنە بوو بەمولكى كورەكەى و بەچاويكى نزم
تەماشاي ئەكەرا، كەئەم ھەموو بېرە چەوتانەى گۆرى (النساء وشقائق الرجال)^(۱۳)
كەردى بە ھاوشانى پىاو. ئەو ئافرەتەى كە جاران زىندەبە چال ئەكەرا
مىراتى بۇدانا، لەم ئاينە پىرۆزەدا كچ ئەبىتە كلىك لەكلىلەكانى بەھەشت
بۆئەو باوكە، مېردكەبىەوى بچىتە بەھەشت ئالىيەتى چوونە بەھەشتى ئافرەتە،
پىزگرتن لەپىاو پىوەرەكەى ئافرەتە، بەو واتايەى تىبىنى ئەم فەرموودەيە
بكە (ماكرمهن الاكريم وماهانهن إلالئيم) ھەرچى پىزىيان لىبگىرى
پىزدارەو ھەرچى بە سووكايەتىيان پى بكا بى نرخە، كەواتە

(۱۱) مسند أبي عوانة (۲) / الجزء ۱ / ص ۱۵۸.
(۱۲) صحيح مسلم / كتاب الرضاع / رقم (۲۶۷۱).
(۱۳) سنن الترمذي / كتاب الطهارة / رقم (۱۰۵).

کۆباسهکانی میحراب

پیوهری پیاوژنه که یه تی (خیرکم خیرکم لهله وانا خیرکم لهلی) ^(۱۴) چاکترینتان
 ئەوانه ن که چاکن له گهله خیزانه کانیانا، وه من چاکترینم له گهله خیزانمدا.
 توخوا یه کیک له گهله نزیکتین که سیاباش نه بی له گهله من وتویاباش نه بی؟!
 یه کیک وه فای نه بی بۆنزیکتین که سی خوی که جلی نه شوو خزمه تی ئەکاو نان
 ئەهینتته بهردهمی و شهرفی نه پاریزی له گهله خه لکی دا گرنتی چی یه که باش
 بیت؟ ئەونا فره ته ی له شوین و پیگه یه وه هینا و کردی به شان به شانی پیاو،
 وه به رامبهر بهم شه ریه ته یه کسانن، به رامبهر به خوا یه کسانن، ئیتر ئافرهت
 که واز له نوێژ بهینی حوکمی وه کو حوکمی پیاو وایه که رۆژ و فسه رزیوو
 به سه رپیاو و ژنیش دافه رزیوو، له هه موو تا وانی کدا یه کسانن له ساتی هه موو
 عیاده تی کدا یه کسانن.

+ خه لکانیک هه ن ده لێن: گوا یه پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) شانازی
 به عه ره بیه تی خۆیه وه کردوو، به به له گه یه خۆلی مه که که یه له گرتوه وباسی
 خۆشه ویستی مه که که ی کردوو نه ئایا راسته پیغه مبه ری خوا شانازی کردوو
 به عه ره بیه تی خۆیه وه بیان نا؟

- ئەم پرسیا ره دوو به شی جیان، شانازی به خاکه وه باب ته تیکه، شانازی
 به قه ومیه تیکه بی فکره وه شتیکی تره، خوای گه وره فه رموویه تی: له سه ر
 زمانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) (احب بقا والله الی الله) خۆشه ویستین
 زهوی له لای خوا مه که که یه، نه که چونکه عه ره بی تیا یه کاتی نه شوین
 خۆشه ویست بووه، که سی تیا نه بووه، له بهر شه رافه تی (بیت) ئیستائیمه
 ئەلێن نوێژیک له ویدا به (۱۰۰ هه زار) نوێژ حساب به له به ر خاتری نه و پیرۆزی یه یه
 ئەمه په یوه ندی نه به عه ره به وه ئیبراهیم (علیه السلام) خۆی عه ره ب نه بووه
 که ببینای کردوو، وه (ادم) علیه السلام خوای گه وره له ویا دای به زاند، نه وه
 پیوه ندی چی یه به عه ره به وه؟ ئه م پیرۆزی یه یه
 بۆ شوین که یه (العربییه لسان) عه ربیه ت بریتی یه له زمان نه که هه ستیکی

^(۱۴) سنن ابن ماجه / النکاح / رقم (۱۹۶۷).

كۆباسەكانى مىحراب

نەتەوايەتى وقومى ئەمانە نەبوو (دعوها فانهانتها منتنه)
پيغەمبەرى خوافەرموويەتى: دوورکە ونەوہ لى ئەمە بۇگەنە جيايى دروست
ئەکات.

+ لہ پرووداوى سى دواکە وتووہکەى شەپرى (تبوك) دا ھاتووہکە
پيغەمبەرى خواصلى اللہ علیہ وسلم بەکەعبى كورپى مالكى ووتووہ: ئەبى
لەخيزانەكەت دابپرى، ئەمە پيچەوانەى ئەوداوايانەى
پيغەمبەرنى يە (صلى اللہ علیہ وسلم) كە داواى بچوكترين مافى كردووہ...؟
- نەخىر. ئەمە ھوكمىكى ئاسمانى يە، سزايەكى ئاسمانى ھات
لە پيئاوى پەرودە كردنى ئەوسيانە دا كەنە چوون بۇجھاد، ھوكمەكە ئەوہ بوو
كە دوورکە ونەوہ لە خيزانيان ھەتا بزائن، ماوہ يەكى بۇدانان، لە ماوہ يە دا
ئەگەر تەوبەكەيان راست بوو ئەو دینەوہ بازنەى ئيمان كە ھاتنەوہ بازنەى ئيمان
ژنەكانيان دەبنەوہ لە لايان بۇيان، بەلام لە وفە ترەيە دا جارى كە فە ترەيەكى
(انتقالى) يە لە بەرئەوہى كە گوناھىكى گەرەيان كردووہ، (الفرار يوم
الزحف) ئەمانە نە چوون بۇجھاد، لە بەرئەوہ سزاداران باماوہ يەك لەسەر
تەوبەكەيان بەردەوام بن بزائن ئاستى راستگوييان چەندە، تەوبەكەيان
راستەيان نا؟ ئەگەر تەوبەكەيان راست بوو ئەواژنەكانيان بۇكەلال
ئەبىتەوہ ئەوہ يە مەبەستەكە. جائىمە پيشووتر باسى ئافرەتمان كرد وباسى
پىزى ئافرەتمان كرد كە پيغەمبەرى خوا (صلى اللہ علیہ وسلم) چ پىزىكى بۇدانان
حەزئەكەم ئەم فەرموودە يە شتان بىرخەمەوہ كە ئەفەرموى (ومن تزوج
على صداق وهو لا ينوي على اداوه فهوزانى) پيغەمبەرى خوا ئەيەوئ
ھەموئا فرەت ك سەر بە خۆيەكى تايبەتى خۆي ھەبىت لە پوانگەى ئابوورى يەوہ
بۇ ئەوہى پاشكۆي پياونەبىت، ئىستاروژئ اووا ھەولئ
ئەوہ ئەدا. پيغەمبەر (صلى اللہ علیہ وسلم) (٤١ سەدە) لەمە وپيش ھەولئ ئەوہى
داوہكە ئافرەت دەستپان نەكاتەوہ، ھەرچەندە واجبى مېردەكە يەتى كە
بىژئىنى ئەى بۇچى ميراتى بۇ نىرىنە دووئەوہ ندى مېنە يە؟ چونكە پياو واجبە
لەسەرى خزمەتى ئەوژنەبكاو واجبى پياو ئەوہ يە خۇراكى ئەو خيزانەى بدات

كۆباسەكانى مىحراب

وجل وبسەرگى بۇئامادەبكات وەلەش—وئىنكىدا بىر ئىنئىت بىسە گۆپرەى
عورفى ئەوشوئىنە گونجاو بىت. ئەمە واجبى پىاوه ئەمە هېچ منەتى تىانىە،
بەلام جگەلەم حالەتە ئافرەتەكەش بابودجەيەكى خۆى هەبىت مىزانى يەكى
تايبەتى خۆى هەبىت، جائەم فەرمودەيە ئەفەرموى: ئەوپىاوهى كەنيەتى
وابى مارەيى بخوا يا نەيداتى ئەو خىزانى نيە!! زانىە! جائىستا
بايركەينەو ئەوكەسسەى كەئنىكى هېئاوه لەسەر (۲۰۰) لىرە
لەسەر (۳۰۰) لىرە پەشادى لەسەر (۵۰۰) لەسەر (۱۰۰۰) ئەمەكى ئەتوانى
بىداتەو؟! يەنى ئەومىردە نيەتەكەى ئەو يە كەبىخوا، فەرمودەكە
ئەفەرموى (وهولانىوى على اداوه) نيەتى نيەبىداتەو، ئەبىتەزانى!! هەرچەند
ئەچىتەلاى خىزانەكەى بەزىنا بۆى حسابە، جايرىك—رەو
كورپىكلەباوكى خۆى هەئەياوكچىك دژى باوكى ئەو سەتى ئەوئەوباوكانەن
كەنيەتيا نەبوو مەرەيى داىكيان بخون. (والله أعلم ولا حول ولا قوة الا بالله)
+ لەكۆتايىدا ئىمەزۆر زۆر سوپاسى بەرپىزتان ئەكەين كەئەو دەر فەتەتان
پىداين سەبارەت بەيادى ئەوپىغەمبەرە شكۆدارە، ئەگەر جەنابتان دوا
وتەتان هەبىت ئەتوانن بفرموىن..

— دواوتەى من ئەو يەئەلىم سەرفرازى وچاوپرونى بۇئەوكەسەيە كە
پىغەمبەرى خواى هەلبىزاردى بەپىشەواى ژيانى، بەشەفىعى خۆى
لەقيامەتدا، بەپىشەواى لەدنياو لەقيامەتدا...
وہەرئەندەئەتوانم بلىم...

صلى الله عليك ياسيدى يارسول الله.. وعلى ائلك
وأصحابك، اللهم صل عليه صلاه اتكون لك رجا وأوله
جزاواً ولحقه أداواً صل اللهم عليه بما أنت ألهه وبما هو
ألهه صلى الله عليك في الأولين والآخرين صلى الله عليك

كۆباسهكانى مىحراب

ياسىدى يارسول الله.. وعلى ألك وأصحابك وأتباعك عدد
القگر والنبات مادامت الّرچ و السموات.
لهكۆتاييدا..

+ سوپاس وريزمان ههيه بؤجه نابتان ودوعاى پايه داريتان بؤئه كهين.
وىخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

كۆباسەكانى مىجراب
